Universitarul polonez Krzysztof Nowak despre originea vlahilor din Moravia cehă

Distribuie articolul

(/#facebook) (/#telegram) (/#whatsapp) (/#x)
(https://www.addtoany.com/share#url=https%3A%2F%2Fwww.napocanews.
nowak-despre-originea-vlahilor-din-moravia-
ceha.html&title=Universitarul%20polonez%20Krzysztof%20Nowak%20despre%

Istoriografia poloneză de peste 170 de ani, cu diverse nuanțe documentare și documentate, susține o idee comprehensivă despre originea și trecutul valahilor gorali din Carpații Păduroși, un fel de amestec etnic sinergic slavo-român. Wikipedia poloneză a sintetizat concepția istoriografică poloneză astfel: că de prin secolul al XII-lea, păstorii vlahi care trăiau la sud și nord de Dunăre s-au mutat mai spre nord și vest. Este probabil ca presiunea cauzată de ocuparea Balcanilor de către turci să fi determinat unele clanuri de vlahi ca să migreze și mai la nord și la vest și să se stabilească pe teritoriile actuale ale Ucrainei, Poloniei, Ungariei, Slovaciei și chiara Republicii Cehe. Datorită apariției denumirilor geografice în Carpații polonezi în secolul al XIII-lea, a căror etimologie sugerează originea vlahă (de exemplu, Magura, Beskid), se presupune că migrațiile oamenilor de origine vlahă au avut loc deja în teritoriile poloneze în acel moment. Întrucât ciobanii vlahi nu și-au înființat așezări în acea perioadă, această etapă a colonizării polonezii o numesc „faza nomadă". Clima Carpaților Occidentali era însă semnificativ diferită de climatul Balcanilor, astfel că vlahii au fost nevoiți să renunțe la forma lor de bază de agricultură – păstoritul de transhumanță – ceea ce a dus la înființarea de așezări/sate permanente înființate sub legea vlahilor. În general, istoricii polonezi pun pe seama alungării românilor din Maramureș sau Moldova de nord de către regalitatea maghiară începutul procesului de imigrare, de populare, cu valahi/vlahi a Carpaților Păduroși. Există o dualitate interpretativă privind valahii. Pe de o parte, urmașii lui Dragoș și Sas alungați din Moldova se îndreaptă spre Polonia după 1365 la invitația sau instigarea regilor maghiari ca o formă de colonizare organizată. Pe de altă parte o parte din păstorii, cnezii și voievozii români care nu doreau să treacă la catolicism sau să recunoască autoritatea regală – comitatensă – au fugit sau plecat benevol în Carpații Păduroși printr-un proces de emigrare. La acestea se adaugă și factorul economic al păstorilor români, un fenomen de transhumanță pentru pășunile bune și grase din Carpații Păduroși. Secolul XIV este cheia imigrării românilor în Polonia și Cehia (Moravia), iar din secolul XV prin privilegiile oferite de Matei Corvin a existat chiar o colonizare oficială de români în Polonia, care depindeau juridic de o legislație proprie – Jus Valachicum. Abia în ultimii circa 20 de ani istoriografia poloneză începe să recunoască răspicat și cu argumente științifice distincte originea românească a goralilor din Tatra, unii istorici recunoscând că aceștia sunt aici chiar din secolul IX. Încă nu este de înțeles de ce istoricii polonezi nu acceptă încă și o autohtonitate a goralilor izvorâtă din dacii liberi sau daco-romanii, adică un popor local cu interferențe transhumante provenite de la frații de la la sud, daco-romani. Deci teritoriul Munților Carpații Păduroși reprezintă un spațiu dintr-un "orizont și stil" al etnogenezei românești, cu o componentă accentuată etncă orginară provenită din triburile dacilor liberi, dar și cu un amestec de triburi slave timpurii. Un istoric polonez din noul val istoriografic este Krzysztof Nowak, care a publicat în 2022 un studiu excelent: *"Na wołoskich rubieżach. Pochodzenie i stosunki etniczne ludności wołoskiej/wałaskiej na pograniczu śląsko-kisucko-morawskim (w świetle historiografii)" în "Wieki Stare i Nowe" 2022, t. 17 (22),* pp. 1—28. Krzysztof Nowak este cadru didactic la Universitatea din Katowice și expert pe problema istorică a valahilor gorali. Originea etnică a migranților vlahi a fost controversată de mulți ani, consideră autorul în studiu. Zona în cauză era punctul terminus al migrațiilor vlahilor spre vest. Aici se terminau de altfel Carpații. Materialele și sursele documentare limitate au făcut ca, în multe lucrări, factorii subiectivi și politici privind opiniile despre predominanța și rolul elementelor slave sau românești în așezarea vlahă au jucat un rol important. Autorul articolului, cu acribie și o delicată acuratețe, discută istoriografia problemei originii etnice a vlahilor/valahilor care au ajuns la granița geografică și istorică a Sileziei, Kysuce și Moraviei în prima jumătate a secolului al XVI-lea. Valorosul istoric uiniversitar recunoaște că cea mai documentată publicație științifică pe această temă este încă, și azi, lucrarea cercetătorului ceh Josef Macůrek din 1959, care nu au avut niciodată o problemă în recunoașterea originii române a păstorilor valahi din Tatra. Din anul 1986 istoricul Krzysztof Nowak a fost angajat la Institutul de Istorie al Universității din Silezia și a scris numeroase articole despre valahii din Cehia, dar a efectuat și stagii de cercetare la Unviersitățile din București și Suceava între anii 2018-2020. Astfel istoricul polonez a reușit să înțeleagă foarte bine și documentat de la sursă originile valahilor gorali.

Articolul, intitulat în limba română *„Pe urmele voievodatului valah: originea și relațiile etnice ale populației vlahe de la granița silesiană-kișuceană-moravă (în lumina istoriografiei)"*, explorează cu un curaj științific demn de remarcat dezbaterea istorică îndelungată despre originea și etnicitatea vlahilor (vlașilor, limba cehă, nota red.) din regiunea de la granița dintre Silezia, Kișuce și Moravia. Studiul evidențiază controversa de lungă durată cu privire la originile etnice ale valahilor din regiune, cu teorii concurente, care subliniază fie rădăcinile românești, fie cele slave ale acestei populații străvechi. Punctul de vedere predominant s-a schimbat de-a lungul timpului, influențat de diverși factori, inclusiv opinii subiective și considerații politice, conform diverselor curente istoriografice sau de tipul de regim. Autorul analizează cu acribie istoriografia istorică a problemei, citând un personaj cheie precum Josef Macůrek (a cărui lucrare din 1959 rămâne extrem de influentă și azi "Valaši v západních Karpatech v 15.-18. století – Valahi în Carpații Apuseni în secolele XV–XVIII", Ostrava, 1959) precum și a alți istorici care au dezbătut originile românești sau slave. Polonezul Krzysztof Nowak constată un consens general potrivit căruia migrația vlahilor în regiune a avut loc la sfârșitul secolului al XV-lea și în secolul al XVI-lea, deși rutele și originile precise au rămas dezbătute. Încă o parte a istoriografiei poloneze nu cade de acord privind venirea sau autohtonitatea vlahilor din zonă, deși există teorii sau istorici care susțin secolul XIV ca referință a imigrației valahilor (vezi Anna Oczko). Există și opinii mai rare că vlahii au fost consemnați în arealul munților Tatra, încă din sec. IX. Istoricul susține opinia generală că valahii nu au fost autohtoni în acest spațiu geografic. Deci nu se trag din triburile dacilor liberi. De asemenea, o parte semnificativă a articolului se concentrează pe aspectele lingvistice, analizând toponime, terminologie pastorală („karpatyzmy") și nume personale. Această analiză a urmărit să urmărească legăturile etimologice cu diverse limbi (în special română, slavă etc.) pentru a determina originile etnice. Autorul discută entuziast punctele de vedere contradictorii ale unor savanți cu privire la echilibrul influenței românești și slave în cultura vlahilor din regiune. Unii savanți au subliniat puternic elementul românesc, în timp ce alții au evidențiat influența slavă datorită proceselor de asimilare. Articolul remarcă faptul că unii cercetători și-au lăsat propriile păreri politice sau naționale să influențeze concluziile, autorul încearcă totuși să se prezinte neutru în această dezbatere istoriografică aprinsă. Krzysztof Nowak analizează critic opera mai multor savanți proeminenți care au scris despre valahi, inclusiv Dunitru Crânjală, ale cărui puncte de vedere minimizau elementul românesc și subliniau originile slave, și Macůrek, care a subliniat influența ruteană considerabilă. Articolul subliniază totodată influențele metodologice și, eventual, politice asupra interpretărilor acestor savanți. Dumitru Crânjală a studiat pe teren în Moravia viața vlahilor și a susținut o teză de doctorat pe care a publicat-o la Praga, capitala Cehoslovaciei de atunci, în anul 1938: "Influențe românești în Carpați cu privire specială asupra regiunii `valašsko` din Moravia". Autorul sugerează că populația `vlașilor` din regiune ar fi putut fi un amestec etnic, reflectând asimilarea lor în comunitățile mai largi vorbitoare de limbi slave, păstrând în același timp anumite practici culturale identitare proprii. Concluzia finală favorizează o origine mixtă pentru `vlașii` din regiune, sugerând că componența lor etnică este în mare parte produsul asimilării cu populațiile locale vorbitoare de limbi slave, păstrând în același timp o identitate culturală distinctă. Se oferă o analiză detaliată a dezbaterii istorice, analizând diversele perspective și argumente prezentate de diferiți savanți. Autorul evidențiază complexitatea problemei și sugerează o abordare nuanțată a studiului etnicității vlahe din regiune. Acesta avertizează în cele din urmă împotriva încrederii prea mari în dovezi lingvistice singulare, recunoscând influența semnificativă a contextelor istorice și politice asupra interpretării concluziilor științifice. În viziunea autorului migrațiile vlahe în Carpații de Vest au fost un proces complex, desfășurat pe parcursul mai multor secole. Nu a fost vorba de o singură migrație masivă, ci de un flux continuu de grupuri, cu origini și motivații diverse. Factorii care au influențat aceste migrații au inclus cauze economice: căutarea de noi pășuni și oportunități de creștere a animalelor; cauze politice: instabilitatea politică din regiunile de origine, conflictele interetnice sau presiunea exercitată de puterile dominante; cauze sociale: căutarea de comunități mai primitoare sau mai tolerant. Pentru a înțelege originea populației vlahe din zona studiată, într-o manieră esențială, autorul a reconstituit traseele migrației, contextul politic și social din regiunile de origine și modul în care aceste grupuri s-au integrat în societatea locală.

Krzysztof Nowak a prezentat teoriile concurente privind originea etnică a vlahilor. Face referință astfel la dezbaterea privind originea etnică a `vlașilor` din regiunea respectivă care este marcată de două teorii principale: teoria românească, care susține că vlahii din Carpații de vest sunt descendenți ai populației românești, care au migrat din zona carpato-dunăreană. Această teorie se bazează pe similitudini lingvistice, culturale și tradiționale și teoria slavă, care evidențiază că vlahii au origini slave, iar caracteristicile lor culturale au fost dobândite prin asimilare cu populațiile slave locale. Această teorie subliniază procesele de slavizare lingvistică și culturală, precum și absența unor dovezi clare privind o prezență românească consistentă în regiunea respectivă. Ambele teorii prezintă puncte tari și puncte slabe, iar articolul analizat evidențiază această complexitate comprehensivă. Lipsa unor surse istorice complete face dificilă o concluzie definitivă. Analiza lingvistică a toponimelor, termenilor pastorali și a numelor proprii este crucială pentru înțelegerea originii etnice. Articolul subliniază importanța termenilor „karpatyzmy," și anume cuvintele de origine română sau balcanică care au intrat în vocabularul populației locale, suferind ulterior procese de slavizare. Analiza acestor termeni, însă, este complexă, întrucât unele cuvinte pot avea origini multiple sau pot fi rezultatul împrumuturilor lingvistice. Pe lângă analiza lingvistică, autorul a considerat că este important a examina și aspectele culturale și tradiționale ale populației vlahe din zona studiată. Practicile pastorale, obiceiurile, costumele populare și alte aspecte culturale pot oferi informații suplimentare despre originea și identitatea lor specifică. O comparație cu tradițiile culturale din regiunile vecine ar putea elucida legăturile și influențele reciproce, adică cu regiunile din România de azi. Articolul conchide că originea etnică a vlahilor din Moravia este un subiect complex, care necesită o analiză multidisciplinară și o abordare nuanțată. Lipsa unor surse istorice complete și diversitatea interpretărilor fac dificilă o concluzie definitivă. Cercetările viitoare consideră cercetătorul ar trebui să se concentreze pe o analiză mai aprofundată a surselor istorice, pe o comparație mai detaliată a datelor lingvistice, culturale și tradiționale, precum și pe o abordare mai contextualizată a acestei probleme istorice. Krzysztof Nowak sugerează în studiul său că subiectul este mult mai complex decât o simplă prezentare a două teorii antagonice. Perspectiva nuanțată și critică, evidențiată și în articolul analizat, este esențială pentru o înțelegere mai profundă a originii și identității populației vlahe din zona studiată. Autorul evită să ofere o clarificare evidentă a originii românești a vlahilor din Moravia, preferând o atitudine ambivalentă, deși se poate percepe o propensiune empatică spre o viziune a unei origini pastorale provenite de pe teritoriul României de azi. De reținut pentru istoricii români este faptul că autorul polonez a înțeles complementaritatea acestei populații din Munții Tatra, că "vlașii" din Cehia și goralii din Polonia sunt aceeași ramură etno-demografică a unui popor pastoral cu origini distinctive românești.

Ionuț Țene

07-03-2025

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial) cehi (https://www.napocanews.ro/tag/cehi), gorali (https://www.napocanews.ro/tag/gorali), istorie (https://www.napocanews.ro/tag/istorie), morali (https://www.napocanews.ro/tag/morali), napcoanews (https://www.napocanews.ro/tag/napcoanews), nowak (https://www.napocanews.ro/tag/nowak), romani (https://www.napocanews.ro/tag/romani), tene (https://www.napocanews.ro/tag/tene), vlasi (https://www.napocanews.ro/tag/vlasi)

Clujul decolează eco. Zboruri cu combustibil verde (https://www.napocanews.ro/2025/03/clujul-decoleaza-eco-zboruri-cu-combustibil-verde.html)

Cluj-Napoca, în topul celor mai romantice orașe din România (https://www.napocanews.ro/2025/03/cluj-napoca-in-topul-celor-mai-romantice-orase-din-romania.html)

Comentati

- Name (required)
  Your Name
- Mail (required)
  Your Email
- Website
  Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

Administratie (https://www.napocanews.ro/category/social)

Cultura (https://www.napocanews.ro/category/cultura-2)

Economie (https://www.napocanews.ro/category/economie)

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial)

Evenimente (https://www.napocanews.ro/category/evenimente-2)

Externe (https://www.napocanews.ro/category/externe)

General (https://www.napocanews.ro/category/eveniment)

Lifestyle (https://www.napocanews.ro/category/lifestyle)

Monden (https://www.napocanews.ro/category/monden)

Politica (https://www.napocanews.ro/category/politica)

Spiritualitate (https://www.napocanews.ro/category/spiritualitate)

Sport (https://www.napocanews.ro/category/a-sport)

Stirea zilei (https://www.napocanews.ro/category/stirea-zilei)

Ultimele Stiri

Doi bărbați s-au bătut în centrul orașului, în Piața Unirii. E fain la Cluj! (https://www.napocanews.ro/2025/03/doi-barbati-s-au-batut-in-centrul-orasului-in-piata-unirii-e-fain-la-cluj.html)

Cacealmaua. Asociația „Vlad Țepeș" a primit sediu de la.. SRI (https://www.napocanews.ro/2025/03/cacealmaua-asociatia-vlad-tepes-a-primit-sediu-de-la-sri.html)

Cetatea Colţ- "Castelul din Carpaţi" unde Jules Verne s-a îndrăgostit de o româncă (https://www.napocanews.ro/2025/03/cetatea-colt-castelul-din-carpati-unde-jules-verne-s-a-indragostit-de-o-romanca.html)

O bună parte dintre pro-rușii din România este, de fapt, controlată de SRI, SIE și alte servicii (https://www.napocanews.ro/2025/03/o-buna-parte-dintre-pro-rusii-din-romania-este-de-fapt-controlata-de-sri-sie-si-alte-servicii.html)

CCR a respins contestațiile la candidatura lui Călin Georgescu. Anunțul judecătorilor (https://www.napocanews.ro/2025/03/ccr-a-respins-contestatiile-la-candidatura-lui-calin-georgescu-anuntul-judecatorilor.html)

Parteneri - R3Media.ro

Europenii vor să prelungească războiul din Ucraina, chiar cu riscul de a trimite trupe pe front. Prof. Dan Dungaciu: Nu ne permitem să fim în confruntare și cu America și Rusia, lăsând totul pe Uniunea Europeană (https://r3media.ro/europenii-vor-sa-prelungeasca-razboiul-din-ucraina-trupe-dungaciu-america-rusia-uniunea-europeana-razboi/)

Summitul de la Londra de la începutul acestui an a avut ca scop doar prelungirea războiului din Ucraina, consideră profesorul…
Read more » (https://r3media.ro/europenii-vor-sa-prelungeasca-razboiul-din-ucraina-trupe-dungaciu-america-rusia-uniunea-europeana-razboi/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 04-03-2025 - 18:52

Ești pregătit de războiul care ți se pregătește, române? (https://r3media.ro/esti-pregatit-de-razboiul-care-ti-se-pregateste-romane/)

E momentul să închideți televizoarele, să lăsați telefoanele de-o parte, să vă îndepărtați măcar câteva ore de orice sursă de…
Read more » (https://r3media.ro/esti-pregatit-de-razboiul-care-ti-se-pregateste-romane/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 01-03-2025 - 10:53

Membrii unei familii au rămas consternați când au văzut că înlocuirea bateriei la mașina electrică pe care au cumpărat-o fiicei lor costă mai mult decât mașina în sine (https://r3media.ro/membrii-familie-uluiti-inlocuire-baterie-masina-electrica-cumparata-costa-mai-mult-masina/)

O familie a cumpărat o mașină electrică pentru fiica în vârstă de 17 ani, în 2022. Trei ani mai târziu,…
Read more » (https://r3media.ro/membrii-familie-uluiti-inlocuire-baterie-masina-electrica-cumparata-costa-mai-mult-masina/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 28-02-2025 - 15:00

Prof. Valentin Stan spune că reținerea lui Georgescu a fost făcută pentru a-i face pe plac lui Emmanuel Macron în războiul cu SUA: Este INEVITABILĂ reacția administrației Trump (https://r3media.ro/prof-valentin-stan-spune-ca-retinerea-lui-georgescu-a-fost-facuta-pentru-a-i-face-pe-plac-lui-emmanuel-macron-in-razboiul-cu-sua-este-inevitabila-reactia-administratiei-trump/)

Profesorul universitar Valentin Stan a spus, în cadrul unei emisiuni TV, că arestarea și dosarul penal făcut lui Călin Georgescu…

Read more » (https://r3media.ro/prof-valentin-stan-spune-ca-retinerea-lui-georgescu-a-fost-facuta-pentru-a-i-face-pe-plac-lui-emmanuel-macron-in-razboiul-cu-sua-este-inevitabila-reactia-administratiei-trump/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 27-02-2025 - 11:58